

Hesp. II, 180). Però també pot ser que es tracti d'un prefix indoeur. com ANDE-/INDE- 'sobre, damunt' (*IEW* 312, 17-2) o ENI- 'en' (> irl. ant. *in-*, brit. *en*: *IEW* 312.2). Car és ben possible que aquestes preposicions regissin el cas locatiu en l'indoeuropeu local: ANDE-SE-⁵ NISAMOI, -mī 'en el lloc venerable, en el terminal'. Si es confirmés que s'hi han trobat megalits, llavors partiríem d'un compost format amb ANTAI 'menhirs o dòlmens' (*DECH* I, 276-7), ll. ANTES 'rengleres de ceps', *antae* 'muntants de les portes', scr. *ántah* 'límit, terminal' (*IEW*, 49.20, 48.28): llavors tindríem ANTAE-SENISAMOI, -mī en genitiu 'el megalit o el terminal' de l'antigor: amb síncope normal de la -E- de ANTESE- i metafonia de la tònica davant la -ī llarga del genitiu.

Hi ha algun NL que podria semblar afí al nostre per l'aspecte, però crec que són meres paronímies casuals; consti que els he tingut en compte. *Enserune* en els afores de Beziers: sembla haver estat antigut. *Anseduna* o *Antio-duna*, o *Addedo-duno* segons diverses teories (Holder II, 1259, III, 504, 635): res d'això lligaria fonèticament, ni tindria fonament ací. Prop de Solsona hi ha un *Anseresa* (que a l'art. *Anserall*, apartat C) he explicat com NP germ. ANSI-RED-; inaplicable a la term. d'*Ensenisma*.

Enserres, V. *En-* aglutinat

ENSEU

Llogaret del Pallars, agre. a Gerri, pujant en direcció a *Baén*.

PRON. MOD.: *anséu* oït a Gerri, 1920 (Casac.); enq. meva en el llogaret mateix, 1958 (xxi, 35-136).³⁵ *Enseu* és també la forma adoptada per GGC i els nomenclàtors. En el *Nomencl. de Lérida A.P.T.* (p. 56): «*Enseu*: riachuelo que nace en las montañas de *Mollet*, a 2 h. del pueblo que le da nombre y bañando los te. de --- Buseu y Bahent, desagua en el N. Pa-⁴⁰ llaresa».

MENCIONS ANT. N'hi ha bastantes però en bona part són de mal llegir o bé amb clars errors de còpia. Posarem en versaletes la forma transmesa i al costat, en majúscula cursiva, la que restituïm com a correcta.⁴⁵ 807: «villarunculum --- *deice*, et de *Babén* et de *Usés*»¹ (coll. Moreau I, 31-32)/*Ensedeeice*. En una interpolació del Cartoral de Gerri, que sembla ser poc posterior a aquesta data, es llegeix ENSEDEZ en el ms. C, i ENSEDEGH en el ms. A (Abadal, *Pall. i Rbg.*,⁵⁰ n. 1) < ENSEDEZE; 868: «in pago Paliarensi, in locum ubi dic. INSITILE», doc. relatiu a St. Pere de les Male- ses, que és allí a la vora (coll. Moreau II, 83v; Abadal, *Pall. i Rbg.*, n. 63) < INSIDICE; 1260: Ramon de *Enseu* notari d'un doc. referent a Erboló [santuari,⁵⁵ 5 k. al N. d'*Enseu*] (SerranoS., *NHRbg.*, 106). 1359: «loch de AUSEN» (cit. junt amb *Gerri*) (*CoDoACA* XII, 78) < ANSEU.

ETIM. En resum les meves conclusions són que els 3 llogarets contigus, *Enseu*, *Useu* (veg. infra) i *Buseu*⁶⁰

(art. especial supra), contenen tots tres la terminació bascoide -ITZE, canviada segons fonètica catalana, en -eze > -eu (com DECEM > *deu*). En *Buseu* es tracta de (I)BO-SITZE, amb l'arrel basca de *Bosi*, *Ibarra* etc. de noms de riu i d'aigua; aquest és el «riachuelo» (a què el Nom. de Lleida dóna el nom d'*Enseu*, però baixa de *Buseu*). En *Useu* tenim US-ITZE amb l'arrel teonímica US- que explicarem en l'apèndix dedicat a *Useu*.

¹⁵ En el nostre podem admetre que l'arrel és la del mot pastoral basc *antzu* que en uns llocs significa 'cabra', en altres 'ovella', o bé té el valor adj. de 'animal estèril'. Les formes antigues ENSÉDEZE/INSIDICE que hem restituit supra com correctes, presenten la inicial ANTZ- canviada en *Ens-* més corrent, i la -D- esvaïda entre vocals. No hi hauria explicació fàcil per a una -D- que s'intercalés en un derivat basc entre l'arrel i el sufix -ITZE; però s'observa sovint en la nostra toponímia, que s'intercala una -N- unitiva, d'acord amb un fet corrent en morfologia basca (*Etxe-n-ike* etc.): EXE(N)EGIA (així en l'acte SdUrg. a. 839) ha donat *Saneja*; *Subenuix* de ZUBI-N-OIS, *Riba-m-piedro* (*Top. V. Boí* II, 20, II, 15). *Sem-en-estui* (E.T.C. II, 62, 63), SEM-EN-OI > *Semolué* (E.T.C. I, 144). Llavors jo crec²⁵ que aquí tenim ANTZ-EN-ITZE, dissimilat en -sed- > *Ensedeeze* > *Ens(e)u*. Hipòtesi complicada, com ens hi obliguen sovint les tenebres de la llengua aborigen; però que es funda en el triple pilar *Enseu/Buseu/Useu*.

³⁰ USEU, en tractarem en apèndix a *Enseu*. Llogaret agre. a *Baén*, que es troba a mig camí des de *Buseu* a *Enseu*.

PRON. MOD.: *uzéu* oït a Gerri, Casac. 1920; així ho vaig oir, en l'enq. de *Baén* (xxi, 129 ss.).

MENCIONS ANT. c. 777: *Ysen* (*Coll. Moreau* I, 13): entenguem *Useu* (veg. el que he dit a l'art. *Baén*); 782: el *Spanellus* que seria abat de Gerri dóna «super amnem *Nocaria* --- villas --- *Saguere* [llg. *Segnice*] --- cum villulis *Ossese* et *Curticella*» (*Coll. Moreau* I, 22); 809: el mateix *Spanellus* «--- fratribus de *Gerre* --- mas villas de *Seguis* et *Curticella* et *Osset* [-et = -ez] et *Baben* ---» (*Coll. Mor.* I, 30). Interpolació del cartoral de Gerri a un doc. de 807 posa *Osehu* ms. C, *Osegh* ms. A (Abadal, *Pall. i Rbg.*, n. 1); 807: «--- de *Baben* et de *Uses*» (*coll. Mor.* I, 31, 32); 1163, butlla papal: «*Gerresi* mon. --- de super *Gerre* eccl. Sti. Romani de *Osez* --- castellis *Bescarbo*» (SerranoS., *NHRbg.*, p. 109); Kehr dóna el mateix text, datant-lo de 1164 (*Papsturk*, p. 398); S. XIII?: *Oseze* (Hinojosa, *Reg. Señ. Cat.*, p. 31); 1359: «loch d'*Oseu*» (*CoDoACA* XII, 78).

En resum totes les mencions antigues coincideixen en la base USÉZE o Oséze, que en algun cas ja està vocalitzada en -eu.

ETIM. És ben versemblant que en el nom d'aquest llogaret hàgim de veure una arrel proto-basca al·lusiva a les forces de la natura, encarnades en unes petites deesses temibles les «*Matres Useae*» a qui es fa un vot conciliador en una inscripció romana trobada a Alaba